

DUCHOWO-MORALNE ZASOBY NEORYTORYKI KORDOCENTRYZMU I WZAJEMNEGO ZROZUMIENIA W PRZYGOTOWANIU EDUKATORÓW SPOŁECZNYCH

Halina Sagach

*doktor habilitowany nauk pedagogicznych,
doktor teologii, doktor filozofii, profesor,
profesor, Katedra Edukacji Społecznej i Humanitarnej
Akademii Nieprzerwanej Edukacji w Odessie (Odessa, Ukraina)
e-mail: chm0247@ukr.net
ORCID: 0000-0001-9228-1652*

Streszczenie. Autor analizuje problem duchowości wychowania osobowości w irracjonalności kordocentryzmu na zasadach filozofii serca Grzegorza Skovorody, Pamfila Jurkiewicza, Mykoły Gogola, Wasyla Zenkowskiego i innych zmian ducha i słów w warunkach kryzysu, wiary, moralności, inflacji słowa. Charakteryzuje się potencjałem nie-rytmiczności kordocentryzmu w narodowo-patriotycznym, duchowym, moralnym, państwowym rozwoju twórczej osoby homo verbo agens, która opiera się na najlepszych osiągnięciach edukacyjnego ideału narodu ukraińskiego, doświadczeniu wartości europejskich i światowych. Uwzględniono podejście integracyjne retoryki, retoryki, homiletyki, filozofii, pedagogiki, psychologii itp. Do horyzontów duchowości wychowania retorycznej kultury osobowości XXI wieku. w celu szerokiej humanizacji społeczeństwa, demokratyzacji władzy, wzmocnienia duchowego i moralnego bezpieczeństwa państwa.

Słowa kluczowe: edukacja, duchowość osoby, kordocentryzm, neoritoria, ideał edukacyjny, tradycja chrześcijańska, kultura retoryczna

SPIRITUAL-MORAL RESOURCES OF NORRITORY OF CORDOCENTRISM AND MUTUAL UNDERSTANDING IN TRAINING OF SOCIAL EDUCATORS

Halyna Sahach

*Doctor of pedagogical sciences, doctor of theology, doctor of philosophy phd, professor,
professor, department of social and humanitarian education, Odessa academy of
continuing education, (Odessa, Ukraine)
e-mail: chm0247@ukr.net
ORCID: 0000-0001-9228-1652*

Abstract. The author analyzes the problem of the spirituality of upbringing the personality in the non-rhetoric of cordocentrism on the principles of the philosophy of the heart of Gregory Skovoroda, Pamfil Yurkevich, Nikolai Gogol, Vasyl Zenkovsky and other velements of the spirit and words in the conditions of crisis, faith, morals, inflation of the word. Characterizes the potential of non-rhythmicity of cordocentrism in the national-patriotic, spiritual, moral, state development of the creative person homo verbo agens, which is based on the best achievements of the educational ideal of the Ukrainian people of European and world value experience. The integration approach of rhetoric, rhetoric, homiletics, philosophy, pedagogy, psychology, etc. to the horizons of

spirituality of education of the rhetorical personality culture of the twenty-first century is covered. with the goal of broad humanization of society, democratization of power, strengthening of the spiritual and moral security of the state.

Keywords: education, personality spirituality, cordocentrism, neroritorics, educational ideal, Christian tradition, rhetorical culture.

ДУХОВНО-МОРАЛЬНИЙ РЕСУРС НЕОРИТОРИКИ КОРДОЦЕНТРИЗМУ І ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ У ПІДГОТОВЦІ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

Галина Сагач

доктор педагогічних наук, доктор теології, доктор філософії PhD, професор, професор кафедри суспільно-гуманітарної освіти

Одеської академії неперервної освіти, (Одеса, Україна)

e-mail: chm0247@ukr.net

ORCID: 0000-0001-9228-1652

Анотація. Автор аналізує проблему духовності виховання особистості в неориторичі кордоцентризму на принципах філософії серця Григорія Сковороди, Памфіла Юркевича, Миколи Гоголя, Василя Зеньковського та інших велетів духу і слова в умовах кризи, віри, моралі, інфляції слова. Характеризується потенціал неориторики кордоцентризму в національно-патріотичному, духовно-моральному, державницькому розвитку творчої особистості *homo verbo agens* (людина, яка діє словом), яка спирається на кращі досягнення виховного ідеалу українського народу, європейського та світового ціннісного досвіду. Висвітлюється інтеграційний підхід риторики, неориторики, гомілетики, філософії, педагогіки, психології тощо до обривів духовності виховання культури риторичної особистості ХХІ ст. з метою широкої гуманізації суспільства, демократизації влади, зміцнення духовно-моральної безпеки держави.

Ключові слова: виховання, духовність особистості, кордоцентризм, неориторика, виховний ідеал, християнська традиція, риторична культура

Introduction. In the face of crisis economic, political, social instability, radical socio-cultural transformation of society, there is a need to develop new approaches to the education of the individual on the spiritual basis of the axiology of the heart and the non-rhetoric of cordocentrism, which contribute to the spiritualization of the educational process and its subjects.

The mentality of Ukrainians has amazing beauty and power in the world-famous philosophy of the heart of Grigory Skovoroda, Pamphil Yurkevich, Mykola Gogol, Vasyl Zenkovsky and others. the titans of the spirit, for the epicenter of the spiritual, moral, intellectual, and physical life is in the heart. Ukrainian cordocentrism has developed in the axiology of the heart and the non-rhetoric of cordocentrism, which, in turn, determine the main directions of the scientific discourse on the problem of spiritual and moral education of the individual in Ukrainian society with the purpose of humanizing the society, its democratization, and strengthening the spiritual state.

Relevance of the research problem

The object of our study is the process of educating the personality of a social educator, and the subject is the non-rhetoric of cordocentrism as a factor in the

spiritualization of educational interaction and its subjects.

The purpose of the study is to substantiate the potential of neo-rhetoric of cordocentrism in training social educators, educators, and other humanities.

The objectives of the study are:

to characterize the historical and contemporary spiritual and moral foundations of the Ukrainian national mentality;

to prove the importance of unity as a spiritual value of the Ukrainian people, which determines the purpose of national education;

to disclose the contribution of GS Skovoroda and others. thinkers in the development of spiritual and moral education of the individual;

identify spiritual sources of the traditional educational ideal of the Ukrainian;

to substantiate the spiritual and moral resource of neo-rhetoric of cordocentrism and understanding in the training of social educators, educators, and other humanities.

Spiritual sources of the traditional educational ideal of the Ukrainian

Religion and patriotism are the main sources of the traditional educational ideal of the Ukrainian, the foundation of the national mentality: "We glorify, O God, thee, we glorify, for thy name is near" (Ps. 75: 2). Therefore, the social educator and educator must teach the youth exemplarily to serve God and the Motherland, because the first absolute value for the youth is God, the second is the Motherland. It is a blessing for the Motherland to nurture the high spiritual and moral level of the Ukrainian people (*Bible, 1995, 1600 p.*).

The need for a new concept of social and pedagogical work, for developing new approaches to social support for children and young people in particularly difficult and extraordinary conditions, in particular, orphans and children with disabilities, is being updated. They need a harmonious integration into society, the formation of special social skills, social position, immunity to the negatives of the present.

Relationship pedagogy in society, social and pedagogical service - basic integration basis in the system of social assistance services to the population, which facilitates timely diagnostics, helps to identify and pedagogically expedient influence on relations in society, on "development of various initiatives, formation of values self, spiritual, moral and physical health, to the environment" (*Zvereva, 1998, p. 333*).

Historical and modern spiritual foundations of national education

The spiritual foundations of education in Ukraine XVI - XIX centuries. is a national spiritual and cultural heritage and achievements of the Western European Renaissance, which influenced the development of ideas of self-knowledge, awareness of the importance of humanity, human dignity, moral renewal, the need for active activity for the benefit of the native people, the search for a related work and the meaning of life –ня.

In the XX century. a powerful chorus of thinkers-enlighteners, concerned about the decline of spirituality and morality in society. Among them is P. Teilhard de Chardin, who discusses high spiritual categories, the love of the personal and the personal: "What does it mean, not that ultimately, the planetaryization of mankind, for its proper implementation, presupposes existence - except the Earth , which is gradually being charged, besides human thought, which is organized and condensed, is there a third factor? I understand it as the ascent of our inner horizon of the higher consciousness of the world" (*Teilhard de Chardin, 1993, p.303*).

Philosophers are joined by educators, psychologists, and representatives of other

humanities who solve the problems of fostering the spirituality of the younger generation and the uplifting spirituality of education itself. There are now numerous new-type educational establishments in Ukraine, with advanced technology of education, education of creative personality, spiritually rich and harmoniously developed. Specialists - innovators, enthusiast educators who carry the word of truth, love those whom they educate, work here. One of such powerful innovative educational institutions is the Ukrainian College of Vasyl Sukhomlynsky, which for about 30 years was successfully managed by a talented director on the principles of Christian ethics - Vasylina Khayrulina, Candidate of Pedagogical Sciences, Corresponding Member of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, author of the book "Pedagogy of Benevolence" (*Khayrulina, 2018, 416 pp.*).

The content of social-pedagogical work with orphans, children with disabilities and large families includes social-pedagogical prevention, social services (social-pedagogical patronage of the family), social-psychological rehabilitation. Volunteer assistance, social mutual assistance, work at the place of residence, creation of conditions of protection and involvement of such people in the treasures of culture, education, which contributes to the formation of their socio-cultural experience (*Ivanova, 1998, 17 p.*).

The neo-rhetoric of cordocentrism, as a social rhetoric of action and understanding, synthesis of monasticism and catholicity, develops on the conceptual principles of noospheric education, as a synthesis of faith and knowledge, spiritual knowledge, truth and belief, individuals and societies, the rhetoric and all humanities of the humanities as a synthesis of science and art, rational and irrational (magical). Even Democritus acknowledged that the word could be more convincing than gold.

Revival of rhetoric in the XXI century. as a cordocentric social neo-rhetoric associated with the development of social pedagogy, challenges in the economic, socio-cultural sphere, Christian culture of the heart, values of faith, hope, love, exalted homiletic works of St. Paul, St. Augustine in the works " Christian rhetoric. The secular sciences of the trivium and quadrivium of the Middle Ages secured the high public role of rhetoric, and the triumph of rhetoric arose in the Renaissance with the actualization of the ancient ideal of man, the development of a harmonious personality (*Bezmenova, 1991, 215 p.*).

The anti-rhetorical views of Descartes, Spinoza, Locke, Kant were opposed by the scientific views of Pascal, who saw the great possibilities of rhetoric, adopted the ancient tradition, laid the foundations of a future school of neo-rhetoric, in particular, Belgian, American schools of neo-rhetoric of the twentieth century.

European schools of neo-rhetoric are actively developing in the XX - XXI centuries. thanks to the emergence of new types of communication, new types of democracy, new advances in the theory and practice of national rhetorical schools in Russia, Belarus, Ukraine, France, Germany, the Czech Republic, Poland and others. countries.

The highest minds of antiquity have developed a fundamental basis for the future neo-rhetoric of the twentieth - twentieth centuries, when a person sought to fully master the world through a logo in which thought and word were in harmonious unity, and rhetoric gave an example of the algorithm of mental-speech communication.

Main part

Unity as a spiritual value of the Ukrainian people

Despite the dramatic challenges of the third millennium, the Ukrainian people are unlocking their spirit, culture, social activity, understanding life as a "rampant climb to the top of the ideal, seeking ways to embody the great ideals of brotherly love, unanimity, solidarity, partnership, beauty, truth, truth, hope, love, sophistication" (*Sagach, 2015, p.17*).

Happy, eternal will be the people who strive for catholicity - a spiritual and moral unity in which the beauty and uniqueness of every pure heart that seeks spirituality is holy in order to fulfill its earthly mission with dignity.

The spiritual ideals and ideas of Cathedral Ukraine that influence the spirituality of national education are:

to create the Spiritual Heaven of Nanny-Ukraine through a common spiritual and educational space based on faith, hope, love, harmony of being. To this end, he launches his Christian educational work in a number of oblasts of Ukraine, Kyiv and abroad, Grigory Skovoroda All-Ukrainian People's University of Ukrainian Studies;

realistically, and not declaratively, build the Ukrainian State as a "generic nest", where all nations, peoples, ethnic groups, denominations, communities live on the basis of ecology of nature, spirit, conscience, words, ecology of man and his life;

to stop the confrontational separation of a politicized society through the commandment of love; to destroy the evil of injustice, poverty, war, separatism in the name of peace;

on the principles of social optimism believe in the triumph of the Good: "In the human mind peace can be established by the triumph of justice, in the sphere of material interests - the triumph of progress, between peoples - the triumph of brotherhood" (*Victor Hugo*).

The mission of spiritualization, transformation, spiritual purification and healing of the Ukrainian state will be accomplished by the high professionalism and spirituality of the educators, who will realize in their joint activity with the pupils concerning the spiritualization of the educational environment and themselves as subjects of this activity.

Ukrainian social educators, educators should take great Christian responsibility for the State Unity, Cathedral Ukraine, the axiology of the heart of the individual and society of Ukraine of the third millennium, continuing and spiritually enriching the history of the native people, through responsibility for the future.

Grigory Skovoroda's contribution to the development of the spirituality of education

Lubomud-patriot, divine poet-thinker, spiritual teacher and mentor of youth Grigory Skovoroda has devoted all his life to the search for truths and developed a unique spiritual-intellectual theory and practice of spiritual and moral growth of personality on the basis of good. He successfully developed the idea of the inner unity of the spiritual foundations of the whole culture of mankind - the doctrine of man as a spiritual being, in himself having God and the Kingdom of God. He brought the Bible and the spiritual culture of antiquity closer to their ideological content, calling out "Know thyself!"

According to G. Skovoroda, the spiritual birth of a person occurs through its entry into the symbolic world - the Bible, through the comprehension of its spiritual

foundations and the "divine within" (*Sagach, 2015, 332 p.*).

Ukrainian jealousy urged the youth to form in themselves a wholeheartedness, for it is calm in the spirit of the breath and the breath of the Holy Spirit, for it is like a beautiful garden full of quiet winds, fragrant flowers and solace, in which the tree of incorruptible life flourishes.

Spiritual and moral resource of neo-rhetoric of cordocentrism and mutual understanding in preparation of modern teachers, educators

Modern society is going through a dynamic time of rhetorical renaissance (rhetorical boom in the USA, highly developed countries of Europe, in post-totalitarian countries, in particular in Russia, Poland, Ukraine); passed the difficult times of compromising rhetoric, inflation of words and neglect to the verbal-spiritual personality culture in the first half of the XX century.

The rhetorical renaissance in Ukraine is connected with the significant growth of democratic tendencies in forming the foundations of civil society, the strong desire of an independent, independent country for freedom of speech ("Gongadze case", etc.); the social need for individuals capable of thinking independently, creatively, effectively persuading, and encouraging constructive action. There is a humanization of social relations: the transition from violence to belief; expanding the communicative needs of the individual, including representatives of the humanitarian sphere, their desire for full self-fulfillment. Contribute to the development of contemporary rhetoric and socio-economic factors: the pursuit of effective success in the face of increasing competition, when the effectiveness of partner persuasive dialogue is higher than authoritarian monologue, as well as a number of scientific factors: intensive development of the socio-humanities that shape the intellectual, a society, a state where rhetoric in its innovative dimensions becomes an integrator as a science, art, technology, way of life.

The Ukrainian school of eloquence has its traditions, knows the periods of upswing (Kievan Rus, Cossacks, Hetmanate) and the fall (periods of colonization, Russification, "brain drain", etc.).

Speech as a medium of communication plays the most important role in a person's life: with his help, a fundamental public need for the exchange of thoughts, feelings, information between people is realized; it is a means of expression, a powerful means of influencing an audience.

The Ukrainian School of Eloquence defines rhetoric as "a complex, multilevel, multifunctional system based on the philosophical and didactic principles of the Good." (*Sagach, 2000, 566 pp.*)

1) Philosophical Anthropology (M. Scheller's School) views the person holistically as a person who masters being not abstractly but spiritually and practically, in particular in measuring the rhetorical personality culture.

Rhetorical personality culture has a fruitful, productive influence on the person, promotes its holistic development, harmonizes the subject's relationship with God, the world around him, with his fellow man.

2) The theory of activity views rhetorical culture as a specifically human way of mastering the world: development, self-realization, self-realization of the individual through activity and through activity: successfully solve actual life-problems, problems of life-creation through productive thinking and speech activity.

3) The philosophy of culture regards the rhetorical culture of the individual as a holistic phenomenon, as a system of values that reveals the depths of the meaning of

human being.

It is in the philosophy of culture that the synthesis of philosophical, anthropological, activity, value approaches in the formation of rhetorical personality culture, in particular in the system of education, management, politics, business, etc., takes place.

Modern philosophy of education has recognized the essential role of social pedagogy, rhetoric, neo-rhetoric of cordocentrism in the theory of cognition, logic, philosophy of law, when the introduction of rhetoric in the system of humanitarian education, as the society is experiencing a lack of charismatic speech, effective speech and social speech. help change the world for the better. Nowadays, the social educator is especially in demand for the “accumulation of the forces of goodness, the strengthening of ties of solidarity” (*The Meaning of Life. Anthology, 1994, 568 p.*), Because his professional activity has a comprehensive meaning: helping children, young people in need of socialization and adaptation. to changing living conditions; social and pedagogical support for young families; organization of leisure of different categories of population; social and pedagogical patronage of gifted children; support for people with different social and physical anomalies and more.

Lokareva G.V. defines the main characteristics of professional communication of social educator: "intelligence, society, emotional stability, dominance, restraint-expression, high normative behavior, courage, responsiveness, credibility, practicality, developed imagination, diplomacy, confidence for self relaxation-tension, adequacy of self-esteem, stress resistance, empathy” (*Lokareva, 2005, p.31*).

The European vision of modern times is based on the ideas of the noospheric education of the information society in the integration of sciences, the growing role of speech interaction in social interaction on the principles of cordocentrism with the primacy of spiritual and moral over material and rationalistic approaches to the development of personality, when actualized.

Democracy led to the development of social pedagogy, rhetoric, pedagogical rhetoric, intensification of mass speech actions of the society, to the demonopolization of the podium, dialog, polylogy, consensus, the desire for consent, which actualizes the development of neo-rhetoric of Slavic Christianscentricity "Knows not him who thinks, but he who loves" (*Plato, 1995, 395 p.*).

Unripe democracy, the desacralization of knowledge and sinfulness, the inflation of the word give rise to pathological recurrences of manifestation of negative rhetorical actions, manipulative black rhetoric for the sake of profit, rather than the search for truth in the concept of complicity, catholicity, interaction, happiness.

The non-rhetoric of the 21st century. in Europe it is based on the integration of the classical and innovative rhetorical model of thought-speaking activity on the basis of universal spiritual-moral (Christian) values: a description of the algorithm of ideological speech activity from argumentative structures that organize thought, to the speech content of these structures; identify the directions of the argumentative strategy in accordance with the speaker's intervention; development of ethical rules of speech behavior of a speaker in certain conditions of communication; rhetorical analysis of a particular speaker's use of the language; creation of methods for improving the effectiveness of speech communication in the field of education, spiritual and moral education, propaganda, machine technologies, complicated social work, various spheres of communication with Internet-dependent children, elderly people, orphans, disabled

persons, prisoners, etc.

The role of the real and ideal humanitarian human communicant, the comprehension of his ideal image in the speech "communication at the level: God-personality-society-fate of mankind" is updated (*Crimean, 2003, p.185*). A striking example of the synthesis of the sciences in the scientific work of a famous Ukrainian philosopher, academician of the NAS of Ukraine, winner of the National Prize Taras Shevchenko is the name of Sergei Borisovich Krymsky, who said about his ascent to Heaven: such a philosopher. All the time, I was strongly reluctant to do anything other than the activity itself. I started out as a true Hegelian, living with this Hegel. Then I overcame Hegelianism and appreciated Russell. I practiced philosophy and abandoned it for ideological reasons, began to do mathematics. I worked on logic, then mathematical logic, then gave up on it, got involved in culture and something closer to religion. After all, I came to Christian values "(Krymsky, 2012, 436 p.).

The neo-rhetoric of cordocentrism on the principles of noospheric education, acme-synergistic approach of futurosynesics, through the actualization of social pedagogy, gives a chance to society not only as a driver, but also as a condition of progress, as a great creation of the Spirit in the formation of the civilizational values of sophistication, of the action of sophistication, criteria of reliability, sufficiency, utility "(*Crimean, 2003, p.185*). One has to make an informed choice on the way to the Temple.

Formalization of rhetorical actions in the socio-cultural sphere, weak level of rhetorical culture of the individual and society will help overcome noospheric pedagogy, social pedagogy, homiletics, rhetoric of cordocentrism through the competence-activity approach to the organization of cooperation of social communicationagogues (socialagogues). based on the development of philosophy, methodology of education, synergetics, axiology, acmeology, psychological and pedagogical theories, hermeneutics, cultural studies, methods of teaching rhetoric, n education, technology of rhetorical education from the standpoint of noospheric thinking, nature-friendly and health-saving strategies, "nootechnologization of the educational industry" (Shulyar, 2014, p.518), "noospheric education" (*Noospheric School. Concept / Maslov, Kozhevnyya, Kozhevny, Kuchevny ., 2010, 100 pp.*).

The social educator performs the main effective functions: "educational, prognostic, diagnostic, preventive, social-therapeutic, protective-protective, organizational-communicative, analytical-research" (*Mishchik, 1997, p.15*).

The synergistic paradigm of competence-activity rhetorical action includes axiological and acmeological aspects, shapes the ability of the humanitarian speaker to self-organize acme-man to self-study, self-development, self-improvement at the level of the philosophy of the heart Grigory Skovorody actions with value-oriented application of knowledge and norms regarding a specific professional, social, life situation (axiological basis), teaches to be competitive in the market atsi "reaching its highest point of Acme (acmeological base)" (*Shulyar, 2014, s.398*).

The model of aggressive rivalry with partners is replaced by an ethical model of psychological support, assistance in solving vital, psychological problems, a professional program of rehabilitation, competition, partnership, consent, a reasonable compromise, offering a certificate of truth, as an alternative to dispute, agonistic dispute.

The synergistic paradigm provides a variety of models, situations of social, spiritual, moral, creative activity, in particular, of social workers, educators and

theologians, strengthening solidarity social harmony as an instrument of state and national security in the face of global challenges of the 21st century.

The functions of competence-activity speech act of neo-rhetoric of cordocentrism are the following: "emotional-value, empathic (cognitive, emotional, behavioral levels of communication), perceptual, cognitively-competent, operative-motivational, communicative, communicative, communicative, hedonistic and entertaining, spiritual and moral healing" (Zvereva, 1998, 333 p.).

Cordocentrism, Christian charity, fraternal assistance to one's neighbor - a spiritual landmark of recent times, inspiring the search for new social technologies, nurturing the culture of the heart of the individual, society, humanity - as a high prospect for further development of the world spiritually-theoretically, spiritually-practically, further studies of the theoretical and applied aspects of the neo-rhetoric of cordocentrism, where creativity of a harmonious "spiritual personality resists chaos, abyss, and death" (Poznyakov, 2016, p.1 - 4). It is known that the Christian and social worker of the saint Matinka Theresa called her service to her neighbor the Mercy Order, from personal belongings she had two sari dresses, a notebook for writing, and to Eternity came sacrificial love for the needy people, good works and the name of Jesus Christ on the lips. Love's rhetoric is also being developed on a practical level for the elderly and disabled. In particular, in the Nikolaev shelter under the guidance of Christian director Vlasov V.Ya.: the average age of the shelter's inhabitants is 82 years, and "Maria Ivanovna Gvozdenko lived here up to 103 years" (Sagach, 2017, 64 p.).

Christocentrism, Father-centricity, human-centrism, cordocentrism, logocentrism of a harmonious acme-personality form the spiritual-moral logosphere of civil society, humanity with the priority of a happy harmonious personality, which collectively and passionately creates a fertile noosphere.

Modern rhetoric as a science and art of the living word has existential multidimensionality, develops as a rhetoric of cognition, neo-rhetoric of cordocentrism and understanding, which determine the phenomenon of existential-rhetorical balance in the worldview, the vitality of the individual, creating conditions for effective communication and communication. .

Thus, from the second half of the twentieth century. in the history of European culture there is a turn to man, a linguistic turn and a revival of rhetoric. These processes place language at the center of philosophical studies as "the house of being" (M. Heidegger) and are marked by the actualization of rhetoric, in particular, as technologies of tolerant argumentation, verbalization of power, metaphorical narrative, verbalization of action - rhetoric of power, rhetoric of understanding and understanding.

In the modern information age with its contradictions and problems it is difficult to distinguish a single, universal model of humanitarian training - teachers, social educators, educators, theologians, etc. In the educational practice of the humanities, we turn to the elements of different theories, concepts, directions, seeking to combine them into one whole, to create an effective strategy of preparation, which every time requires a focus on success and happiness.

The training of social educators, humanities students, theologians, as well as other specialists, is complicated, requires broad professional activity of graduates in various fields: as rhetoricians, as educators, as humanistic psychologists, as inspired speakers, citizens who are professors.

The current stage of spiritual and intellectual revival of the Ukrainian people

within a democratic state, with active substantiation of communication in different genres and types of communication, requires the revival of the rhetorical and homiletic heritage, which is an organic component of culture, science, art, critically rethinking the past can serve the noble cause and purpose of education - the development of a creative, "harmonious acme-personality" (*Antonov, 2014, 384 pp.*) humanities, orator, theologian, homilet, who create ntelektualno and spiritual life of society, inspired noosphere.

Democratic renewal of society in Ukraine in the 1990s. caused a social order for a bright, oratorically talented and trained personality of a leader of social influence - humanities, teacher-educator, social educator, theologian, homiliter, educator, people's deputy, social and political figure, who have effective public and private communication, mutual understanding. That is why the social order for the formation of a spiritual rhetorical personality on the basis of a speech personality, that is, a homo verbo agens person - with effective thinking, quality speech, optimal communication, spiritual and moral charisma of service to God and the people, is actualized.

The concept of humanization and humanization of Ukraine and other CIS countries, as well as European countries, includes the restoration of the scientific and pedagogical status of classical integrative humanities rhetoric, as a theoretical discipline and educational subject in secondary and higher schools, while preserving in it constructive, progressive and methodical classes. as well as the national rhetorical renaissance of the eighteenth to eighteenth centuries, the ethico-aesthetic value of folk goldsmiths, the beneficial Christian ethics. There is a need for spiritualization of the non-rhetoric, the formation of a national rhetorical school for the successful implementation of an innovative concept of education, the development of a rhetorical personality - a homo verbo agens (a person who acts in words), who can effectively exercise their democratic rights and freedoms in all areas of public communication on the principles of Christianity, ethics, rhetorical ethics, universal ethics of good.

Increasing the rhetorical culture of social educators and educators, other humanities, as part of the true elite of society, will be a significant factor in the humanization of society through constructive dialogue, through dialogue of cultures, will help members of society to agree, to tolerate argumentation, to persuade, to speak up socio-political and other problems, will increase the speaker's ethical responsibility for his speech act, his work for the glory of the Lord and his salvation in Eternity. Therefore, "the role of interaction between the Churches (all denominations), society, and the state in the conditions of globalization on the path of spiritual unity of the people, modernization and future is actualized" (*Martyshyn, Bochkov, 2017, 266 p.*).

Through the word rhetorical personality comprehends his own and others' speech acts, forms successful communicative models of life-giving and social work. The system of secular and spiritual education is not yet ready to solve all the problems of the development of the culture of rhetorical personality, including social pedagogue, humanities, theologian, homilet, but the first steps in this way give encouraging results, especially in new educational establishments, departments of pedagogical skill, educational works of pedagogical institutes, departments of logic and rhetoric in universities, institutes of continuous education, seminary, theological academies, etc.

The new public speaking practice requires a targeted public financial policy aimed at reviving the rhetorical heritage, the formation of a national rhetorical school at the level of European and world standards.

Conclusions. The results of the study deserve attention in a polyaspective,

syncretic vision, in philosophical, rhetorical, pedagogical, theological, homiletical dimensions for the modernization of secular and spiritual education in Ukraine, European countries, for the development of Christian culture and for the strengthening of the Church, as an intellectual, , for the development of civil society, the preservation of the macro-Christian world, will promote the development of spiritual civilization: "People create. The state governs. The Church teaches" (*Ilyin I.O.*).

Studying and generalizing the pedagogical experience of secondary and higher schools revealed, on the one hand, an insufficient level of oratorical culture of the humanities, teachers, educators, teachers, students of pedagogical colleges, theological colleges, on the other hand, the growth of interest, positive classes, and positive classes. rhetoric, non-rhetoric, heuristics, theories of argumentation, logic, homiletics, etc.

The research will promote the optimization of the educational process in educational institutions through the development of education, systematic pedagogical process, will contribute to the further improvement of special creative knowledge and skills of social pedagogues, educators, oriented on Christian values, humanistic centers, humanistic centers logocentrism, child-centrism.

The spiritual and moral culture of the monadic personality, including rhetorical and homiletical, with its reliance on the pedagogical-rhetorical Christian ideal of mercy, wisdom, holiness, love, harmony, joy, is an indispensable condition of the co-evolutionary processes of the noosphere, of the logotype strengthening national states, national and national security, national formation; acts as the main consolidating factor of civil society.

The culture of the rhetorical personality of the social educator, educator, other humanities will promote the development of morality, spirituality, intelligence, social harmony, peacefulness, solidarity, tolerance and consensus-building in the face of dramatic challenges of the third millennium, taking into account new trends in humanitarianism. , Christian culture in Europe and around the world under the golden banner of faith, hope, love, sophistication.

References:

1. Antonov V. M. *Harmoniyna akme-osobystist'* / V. M. Antonov. – Kyiv, 2014. – 384 s.
2. *Bibliya abo Knyhy Svyatoho Pys'ma Staroho y Novoho Zapovitu.* – Ukrayins'ke Bibliyne tovarystvo. – Kyiv, 1995. – 1600 s.
3. Bezmenova N.I. *Ocherky po teoryy y ystoryy rytoryky* / N. Bezmenova. – Moskva, 1991. – 215 s.
4. Zvyeryeva I.D. *Sotsial'no-pedahohichna robota z dit'my ta moloddyu v Ukrayini: teoriya i praktyka* / I.Zvyeryeva. – Kyiv, 1998. – 333 s.
5. Ivanova I.B. *Sotsial'no-pedahohichna robota z dit'my-invalidamy v systemi sotsial'nykh sluzhb dlya molodi: avtoref. dys. na zdobuttya kand. ped. nauk: spets.*
6. 13.00.05 «Sotsial'na pedahohika» / I. Ivanova. – Kyiv, 1998. – 17 s.
7. Krymskyy S.B. *Nash raz'govor dlynoy v zhyzn'* / S. B. Krymskyy. – Kyev, 2012. – 436 s.
8. Kryms'kyy S.B. *Zapyty filosofov'kykh smysliv* / S. Kryms'kyy. – Kyiv, 2003. 240 s.
9. Lokaryeva H.V. *Teoretychni ta metodychni zasady zastosuvannya khudozhn'o-estetychnoy informatsiyi u pidhotovtsi sotsial'noho pedahoha do profesiynoho spilkuvannya: avtoref. dys. na zdobuttya dokt. ped. nauk: spets. 13.00.05. «Sotsial'na pedahohika»* / H. Lokaryeva. – Kyiv, 2005. – 31 s.
10. Martyshyn D.S. *Vzayemodiya Tserkvy ta suspil'stva v umovakh protsesiv hlobalizatsiyi* / D.S. Martyshyn P.V. Bochkov. – Kyiv, 2017. – 266 s.

11. Mishchuk L.I. Teoretyko-metodychni osnovy profesiynoyi pidhotovky sotsial'noho pedahoha u zakladakh vyshchoyi osvity: avtoref. dys. na zdobuttya dokt. ped. nauk: spets. 13.00.05 «Sotsial'na pedahohika»/ L. Mishchuk. – Kyiv, 1997. – 32 s.
12. Noosfernaya shkola. Kontseptsyya/ [Maslova N., Kozhevnykova V., Kulykova N. y dr.] – Moskva, 2010. – 100 s.
13. Platon. Dialohy / Platon. – Kyiv: Osnovy, 1995. – 395 s.
14. Poznyakov V.V. Kompetentnostnyy podkhod: sushchnost' y puty realizatsyy. Pedagogicheskaya nauka y obrazovanye/ V. Poznyakov. – Mynsk, 2016. № 1(14). (s.1-4).
15. Sahach H. M. Dukhovnoe nebo Slova. Razmyshlenyya palomnytsy / H. M. Sahach. – Kyev, 2017. – 128 s.
16. Sahach H.M. Talant Myloserdya: shtrykhy do portreta Vlasova V.YA., dyrektora Mykolayivs'koho prytkulku dlya lyudey pokhyloho viku ta invalidiv/ H. M. Sahach. – Kyiv, 2017. – 64 s.
17. Sahach H.M. Khram Slova / H. Sahach. – Kyiv, 2005. – 296 s.
18. Sahach H.M. Khram slova. Nebo na zemli: [Vybrani pratsi z rytoryky u p'yaty tomakh] T.IV / H.M. Sahach. – Rivne, 2006. – 288 s.
19. Sahach H.M. Vybrani tvory: V desyaty tomakh: T. VI (1): Velety Dukhu i Slova: Narod shukaye v heniyakh sebe.../ H.M. Sahach. – Rivne, 2015. – 332 s.
20. Sahach H.M. Rytoryka / H.M. Sahach. – Kyiv, «Vydavnychyy Dim «InYure». – 2000. – 566 s.
21. Smysl zhyzny. Antolohyya. Vypusk II. Moskva, 1994. – 568 s.
22. Teyyar de Sharden P. Himn Vsesvi-tu. Utopyya y utopycheskoe myshlenye / Teyyar de Sharden P. – Moskva, 1993. – s. 303.
23. Khayrulina V.M. Pedahohika dobrotvorennya / V.M. Khayrulina. – Kyiv, 2018. – 416 s.
24. Shulyar V.I. Suchasnyy urok ukrayins'koyi literatury / V. I. Shulyar. – Mykolayiv, 2014. – 518 s.

ДУХОВНО-МОРАЛЬНИЙ РЕСУРС НЕОРИТОРИКИ КОРДОЦЕНТРИЗМУ І ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ У ПІДГОТОВЦІ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

Вступ. В умовах кризової економічної, політичної, соціальної нестабільності, радикальної соціокультурної трансформації суспільства виникає потреба в розробці нових підходів до виховання особистості на духовних засадах аксіології серця й неориторики кордоцентризму, які сприяють одухотворенню освітнього процесу та його суб'єктів.

Менталітет українців має дивовижну красу й силу у всесвітньо відомій філософії серця Григорія Сковороди, Памфіла Юркевича, Миколи Гоголя, Василя Зеньковського та ін. титанів духу, бо епіцентр духовного, морального, інтелектуального, фізичного життя – в серці. Український кордоцентризм отримав розвиток в аксіології серця й неориторичі кордоцентризму, які, зі свого боку, зумовлюють основні напрями розгортання наукового дискурсу про проблему духовно-морального виховання особистості в українському суспільстві з метою гуманізації суспільства, його демократизації, зміцнення духовно-моральної безпеки держави.

Актуальність проблеми дослідження

Об'єктом нашого дослідження виступає процес виховання особистості соціального педагога, а предметом – неориторика кордоцентризму як чинник одухотворення виховної взаємодії та її суб'єктів.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні потенціалу неориторики кордоцентризму в підготовці соціальних педагогів, вихователів, інших гуманітаріїв.

Завданнями дослідження є:

охарактеризувати історичні й сучасні духовно-моральні засади українського національного менталітету;

довести значення соборності як духовної цінності українського народу, що зумовлює мету національного виховання;

розкрити внесок Г.С.Сковороди та ін. мислителів у розвиток духовно-морального виховання особистості;

визначити духовні джерела традиційного виховного ідеалу українця;

обґрунтувати духовно-моральний ресурс неориторики кордоцентризму і взаєморозуміння у підготовці соціальних педагогів, вихователів, інших гуманітаріїв.

Духовні джерела традиційного виховного ідеалу українця

Релігійність та патріотизм – головні джерела традиційного виховного ідеалу українця, фундамент національного менталітету: «Прославляємо, Боже, Тебе, прославляєм, бо близьке Твоє Ймення!» (Пс.75:2). Тому соціальний педагог і вихователь повинні навчити молодь взірцево служити Богові й Батьківщині, бо перша абсолютна цінність для молоді – Бог, друга – Батьківщина. Благом для Батьківщини є плекання високого духовно-морального рівня українського народу (Біблія, 1995, 1600 с.).

Актуалізується потреба в новій концепції соціально-педагогічної роботи, в розробці нових підходів до соціальної підтримки дітей і молоді, які перебувають в особливо складних і надзвичайних умовах, зокрема, діти-сироти і діти-інваліди. Вони потребують гармонійної інтеграції в суспільство, формування особливих соціальних навичок, соціальної позиції, імунітету до негативів сучасності.

Педагогіка стосунків у суспільстві, соціально-педагогічна служба – базова інтеграційна основа в системі служб соціальної допомоги населенню, яка сприяє своєчасній діагностиці, допомагає виявляти і педагогічно доцільно впливати на стосунки в соціумі, на «розвиток різних ініціатив, формування ціннісних орієнтацій особистості, її ставлення до себе, духовно-морального і фізичного здоров'я, до довкілля» (Зверева, 1998, 333с.).

Історичні й сучасні духовні основи національного виховання

Духовними основами виховання в Україні XVI – XIX ст. є вітчизняна духовно-культурна спадщина й здобутки західноєвропейського Відродження, які вплинули на розвиток ідей самопізнання, усвідомлення важливості людяності, людської гідності, морального оновлення, необхідності активної діяльності на благо рідного народу, пошуку сродної праці й сенсу життя, здійснення людиною свого земного призначення.

У XX ст. могутньо зазвучав хор мислителів-просвітителів, стурбованих падінням духовності та моральності в суспільстві. Серед них П. Тейяр де Шарден, який розмірковує про високі духовні категорії, про любов до особистісного і в особистісному: «Що ж це означає, як не те, що в остаточному підсумку планетаризація людства для свого правильного здійснення передбачає наявність – окрім Землі, яка поступово стягується, окрім людської думки, яка організовується й ущільнюється, – ще й третього фактора? Я розумію під ним сходження на нашому внутрішньому обрії вищої свідомості світу» (Тейяр де Шарден, 1993, с.303).

До філософів приєднуються й педагоги, психологи, представники інших гуманітарних наук, які розв'язують проблеми виховання духовності підростаючого покоління й піднесення духовності самого виховання. Нині в Україні з'являються численні навчальні заклади нового типу, із прогресивними

технологіями навчання, виховання креативної особистості, духовно багатой і гармонійно розвиненої. Тут працюють спеціалісти – новатори, ентузіасти-педагоги, які несуть слово правди, любові тим, кого вони виховують. Одним із таких потужних інноваційних навчальних закладів є Український колеж імені Василя Сухомлинського, яким біля 30 років на засадах християнської етики успішно керувала талановита директор – Василина Миколаївна Хайруліна, кандидат педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України, автор книги «Педагогіка добротворення» (Хайруліна, 2018, 416 с.).

У зміст соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами, дітьми-інвалідами і багатодітними родинами входить соціально-педагогічна профілактика, соціальне обслуговування (соціально-педагогічний патронаж сім'ї), соціально-психологічна реабілітація. Актуалізується волонтерська допомога, соціальна взаємодопомога, робота за місцем проживання, створення умов захищеності й залучення таких людей до скарбів культури, освіти, що сприяє формуванню їх соціокультурного досвіду (Іванова, 1998, 17 с.).

Неориторика кордоцентризму, як соціальна риторика дії і взаєморозуміння, синтезу монадності й соборності, розвивається на концептуальних принципах ноосферної освіти, як синтез віри і знання, одухотвореного знання, істини і переконання, особи і суспільства, риторики й усіх гуманітарних наук мисленнево-мовленневого і комунікативного спектру, як синтез науки і мистецтва, раціонального та ірраціонального (магічного). Ще Демокрит визнавав, що слово може більше переконувати, ніж золото.

Відродження риторики в ХХІ ст. як кордоцентричної соціальної неориторики пов'язане з розвитком соціальної педагогіки, викликами в економічній, соціокультурній сфері, християнською культурою серця, цінностями віри, надії, любові, звеличеними гомілетическими працями святого апостола Павла, святого Августина в творі «Християнська доктрина», де фактично закладені основи християнської риторики. Світські науки тривіуму і квадріуму Середньовіччя закріпили високу громадську роль риторики, а тріумф риторики виник в епоху Відродження з актуалізацією античного ідеалу людини, розвитку гармонійної особистості (Безменова, 1991, 215 с.).

Антириторичним поглядам Декарта, Спінози, Локка, Канта протистояли наукові погляди Паскаля, який побачив величезні можливості риторики, прийняв античну традицію, заклав основи майбутньої школи неориторики, зокрема, бельгійської, американської шкіл неориторики ХХ ст.ст.

Європейські школи неориторики активно розвиваються в ХХ – ХХІ ст.ст. завдяки появі нових типів комунікації, нових типів демократії, нових досягнень теорії і практики національних риторичних шкіл в Росії, Білорусі, Україні, Франції, Німеччині, Чехії, Польщі та ін. країнах.

Найвищі уми античності розробили фундаментальну основу майбутньої неориторики ХХ – ХХІ ст.ст., коли людина прагнула до повного оволодіння світом через логос, в якому думка і слово знаходилися в гармонійній єдності, а риторика давала зразок алгоритму мисленнево-мовленневої переконуючої комунікації.

Основна частина

Соборність як духовна цінність українського народу

Незважаючи на драматичні виклики третього тисячоліття, український народ розблоковує свій дух, культуру, виявляє соціальну активність, розуміючи

життя як «нестримне сходження на вершину ідеального, шукаючи шляхів втілення величних ідеалів братолюб'я, однодумства, солідарності, партнерства, істини, добра, краси, віри, надії, любові, софійності» (Сагач, 2015, с.17).

Щасливим, вічним буде той народ, який прагне соборності – духовно-моральної єдності, в якій свято зберігається краса й унікальність кожного чистого серця, яке прагне духовності, аби достойно виконати свою земну місію.

Духовними ідеалами та ідеями Соборної України, що впливають на духовність національного виховання, є:

створити Духовне Небо неньки-України через спільний для всіх духовно-просвітницький простір на засадах віри, надії, любові, гармонії буття. З цією метою розгортає свою християнську просвітницьку роботу в ряді областей України, Києві та за кордоном Всеукраїнський народний університет українознавства імені Григорія Сковороди;

реально, а не декларативно розбудовувати Українську Державу, як «родове гніздо», де щасливо й комфортно живуть усі нації, народи, етноси, конфесії, спільноти на засадах екології природи, духу, совісті, слова, екології людини та її життя;

зупиняти конфронтаційну роз'єднаність політизованого суспільства через заповідь любові; нищити зло несправедливості, бідності, війни, сепаратизму в ім'я миру;

на засадах соціального оптимізму вірити у торжество Добра: «В людській свідомості мир може бути встановлений торжеством справедливості, у сфері матеріальних інтересів – торжеством прогресу, між народами – торжеством братерства» (Віктор Гюго).

Виконати місію одухотворення, преображення, духовного очищення і зцілення Української держави допоможуть високий професіоналізм і духовність освітан, що зреалізуються в їхній спільній діяльності з вихованцями щодо одухотворення виховуючого середовища і самих себе як суб'єктів цієї діяльності.

Українські соціальні педагоги, вихователі мають узяти на себе велику християнську відповідальність за Державну Єдність, Соборну Україну, аксіологію серця особистості й суспільства України третього тисячоліття, продовжуючи і духовно збагачуючи історію рідного народу, через відповідальність перед майбутнім.

Внесок Григорія Сковороди у розвиток духовності виховання

Любомудр-патріот, божественний поет-мислитель, духовний вчитель і наставник молоді Григорій Сковорода все своє земне життя присвятив пошукові істини й розробив унікальну духовно-інтелектуальну теорію й практику духовно-морального зростання особистості на засадах добра. Він успішно розвивав ідею внутрішньої єдності духовних засад усієї культури людства – вчення про людину як духовну істоту, що в самій собі має Бога і Царство Боже. Він зближував Біблію та духовну культуру античності за їхнім ідейним змістом, де заклично звучало: «Пізнай себе!»

Духовне народження людини, на думку Г. Сковороди, відбувається через її входження до символічного світу – Біблії, через осягнення його духовних засад і «божественного в собі» (Сагач, 2015, 332 с.).

Український любомудр закликав молодь формувати в собі чистосердечність, бо вона є спокійне в душі дихання і віяння Святого Духа, бо вона подібна до чудового саду, що повний тихих вітрів, духмяних квітів і втіхи, в якому процвітає

дерево нетлінного життя.

Духовно-моральний ресурс неориторики кордоцентризму і взаєморозуміння у підготовці сучасних педагогів, вихователів.

Сучасне суспільство переживає динамічний час риторичного ренесансу (риторичний бум у США, високорозвинених країнах Європи, у посттоталітарних країнах, зокрема в Росії, Польщі, Україні); минули нелегкі часи компрометації риторики, інфляції слова і зневаги до словесно-духовної культури особистості у першій половині ХХ століття.

Риторичний ренесанс в Україні пов'язаний зі значним зростанням демократичних тенденцій у формуванні засад громадянського суспільства, потужним прагненням незалежної, самостійної країни до свободи слова («справа Гонгадзе» тощо); соціальною потребою в особистостях, здатних самостійно, творчо мислити, ефективно переконувати, спонукати до конструктивних дій. Відбувається гуманізація соціальних відносин: перехід від насилля - до переконання; розширення комунікативних потреб особистості, зокрема представників гуманітарної сфери, прагнення їх до повної самореалізації. Впливають на розвиток сучасної риторики й соціально-економічні фактори: прагнення до дієвого успіху в умовах всезростаючої конкуренції, коли ефективність партнерської переконуючої діалоговості вища за авторитарну монологічність, а також низка наукових факторів: інтенсивний розвиток соціо-гуманітарних наук, які формують інтелектуально-духовну сферу нації, суспільства, держави, де риторика в її інноваційних вимірах стає інтегратором як наука, мистецтво, технологія, спосіб життя.

Українська школа красномовства має свої традиції, знає періоди злетів (Київська Русь, козаччина, гетьманщина) і падінь (періоди колонізації, русифікації, «відплив мізків» тощо).

Мовлення як засіб спілкування грає найважливішу роль у житті людини: за його допомогою реалізується фундаментальна громадська потреба в обміні думками, почуттями, інформацією між людьми; це - засіб самовираження, потужний засіб впливу на аудиторію.

Українська школа красномовства визначає риторіку як «складноорганізовану, багаторівневу, поліфункціональну систему на філософсько-дидактичних засадах Добра» (Сагач, 2000, 566 с.).

1) Філософська антропологія (школа М. Шелера) розглядає людину цілісно, як особистість, яка опановує буття не абстрактно, а духовно-практично, зокрема у вимірі риторичної культури особистості.

Риторична культура особистості має плідний, продуктивний вплив на людину, сприяє її цілісному розвитку, гармонізує стосунки суб'єкта з Богом, оточуючим світом, із ближніми.

2) Теорія діяльності розглядає риторичну культуру як специфічно людський спосіб освоєння світу: розвиток, самореалізацію, самоздійснення особистості через діяльність і завдяки діяльності: успішно розв'язуються актуальні смисложиттєві проблеми, проблеми життєтворчості через продуктивну мисленнєво-мовленнєву діяльність.

3) Філософія культури розглядає риторичну культуру особистості як цілісний феномен, як систему цінностей, яка розкриває глибини смислу людського буття.

Саме у філософії культури відбувається синтез філософсько-антропологічного, діяльнісного, ціннісного підходів у формуванні риторичної культури особистості, зокрема в системі освіти, управління, політики, бізнесу тощо.

Сучасна філософія освіти визнала істотну роль соціальної педагогіки, риторики, неориторики кордоцентризму в теорії пізнання, логіці, філософії права, коли активізується впровадження риторики в систему гуманітарної освіти, оскільки суспільство відчуває дефіцит харизматичних мовленнєвих осіб, ефективних риторичних осіб, мудрих лідерів суспільства, мовленнєві вчинки яких допомагають змінити світ на краще. Соціальний педагог у наш час особливо затребуваний для «накопичення сил добра, укріплення зв'язків солідарності» (*Смысл жизни. Антология, 1994, 568 с.*), бо його професійна діяльність має всеосяжний зміст: допомога дітям, молоді, які потребують соціалізації й адаптації до умов життя, що змінюються; соціально-педагогічна підтримка молодих сімей; організація дозвілля різних категорій населення; соціально-педагогічний патронаж обдарованих дітей; підтримка осіб із різними соціальними і фізичними аномаліями тощо.

Г.В. Локарева визначає основні характеристики професійного спілкування соціального педагога: «інтелект, товариство, емоційна стійкість, домінантність, стриманість-експресія, висока нормативність поведінки, сміливість, чуйність, довірливість, практичність, розвинена уява, дипломатичність, упевненість в собі, раціоналізм, нонконформізм, самоконтроль, розслаблення-напруженість, адекватність самооцінки, стресовостійкість, емпатійність» (*Локарева, 2005, с.31*).

Європейське бачення нового часу базується на ідеях ноосферної освіти інформаційного суспільства в інтеграції наук, зростанні ролі мовленнєвої взаємодії в соціальній інтеракції на принципах кордоцентризму з приматом духовно-морального над матеріально-раціоналістичними підходами розвитку особистості, коли актуалізується знання, яке веде до спасіння.

Демократія привела до розвитку соціальної педагогіки, риторики, педагогічної риторики, інтенсифікації масових мовленнєвих дій суспільства, до монополізації трибуни, діалогічності, полілогу, консенсусу, прагненню до згоди, що актуалізує розвиток неориторики слов'янських християнських країн з ментальністю кордоцентризму і приматом духовної любові, бо «знає не той, хто мислить, а той, хто любить» (*Платон, 1995, 395 с.*).

Незріла демократія, десакаралізація знання і гріховність людини, інфляція слова породжують патологічні рецидиви прояву негативних риторичних учинків, маніпулятивної чорної риторики з метою отримання вигоди, а не пошуку істини в концепції співучасті, соборності, взаємодії, щастя.

Неориторика ХХІ ст. в Європі базується на інтеграції класичної й інноваційної риторичної моделі мисленнєво-мовленнєвої діяльності на основі загальнолюдських духовно-моральних (християнських) цінностей: опис алгоритму ідеомовленнєвої діяльності від аргументативних структур, організуючих думку, до мовленнєвого наповнення цих структур; виявлення напрямів аргументативної стратегії відповідно до інвенції того, хто говорить; вироблення етичних правил мовленнєвої поведінки оратора в певних умовах комунікації; риторичний аналіз конкретного вживання мови конкретним оратором; створення методів підвищення ефективності мовленнєвої комунікації в сфері освіти, духовно-морального виховання, пропаганди, машинних технологій, соціальної роботи, що ускладнюється, різних сфер комунікації з Інтернет-

залежними дітьми, людьми похилого віку, сиротами, інвалідами, ув'язненими та ін.

Актуалізується роль реального й ідеального комуніканта-гуманітарія, осмислення його ідеального образу в мовленнєвому «спілкуванні на рівні: Бог-особистість-суспільство-доля людства» (Кримський, 2003, с.185). Яскравим прикладом синтезу наук у науковій творчості відомого українського філософа, академіка НАН України, лауреата Національної премії Тараса Шевченка є ім'я Сергія Борисовича Кримського, який про своє сходження до Неба сказав так: «Я «філософ перехідного періоду», навряд чи можна знайти іншого такого філософа. Я увесь час у своїй діяльності від чогось рішучо відмовлявся, окрім самої цієї діяльності. Я починав як правовірний гегельянець, жив цим Гегелем. Потім я долав у собі гегельянство і оцінив Рассела. Я займався філософією і відмовився від неї з ідеологічних міркувань, став займатися математикою. Я займався логікою, потім математичною логікою, потім відмовився і від цього, зайнявся культурою і чимось, що ближче до релігії. Кінець кінцем, я прийшов до християнських цінностей» (Крымский, 2012, 436 с.).

Неориторика кордоцентризму на принципах ноосферної освіти, акме-синергетичного підходу футуросинергетики, через актуалізацію соціальної педагогіки дає шанс суспільству не лише як рушій, але і як умова прогресу, як велике творіння Духу в становленні цивілізаційних цінностей софійності й соборності, «в інтелектуалізації цивілізації, у дії критеріїв надійності, достатності, корисності» (Кримський, 2003, с.185). Людині залишається зробити усвідомлений вибір на шляху до Храму.

Формалізацію риторичних вчинків у соціокультурній сфері, слабкий рівень риторичної культури особи і суспільства допоможе подолати ноосферна педагогіка, соціальна педагогіка, гомілетика, риторика кордоцентризму через компетентнісно-діяльнісний підхід до організації співпраці суб'єктів соціальної комунікації (соціальних педагогів, вихователів, богословів та ін.) на базі розвитку філософії, методології освіти, синергетики, аксіології, акмеології, психолого-педагогічних теорій, герменевтики, культурології, методики навчання риториці, педагогічної інноватики, технології риторичної освіти з позицій ноосферного мислення, природовідповідних і здоров'язберігаючих стратегій, «ноотехнологізації освітньої галузі» (Шуляр, 2014, с.518), «ноосферної освіти» (Ноосферная школа. Концепция/ Маслова, Кожевникова, Куликова и др., 2010, 100 с.).

Соціальний педагог виконує основні дієві функції: «виховну, прогностичну, діагностичну, профілактичну, соціально-терапевтичну, охоронно-захисну, організа-торську, організаційно-комунікативну, аналітико-дослідницьку» (Мищик, 1997, с.15).

Синергетична парадигма компетентнісно-діялісного риторичного вчинку включає аксіологічні й акмеологічні аспекти, формує здатність гуманітарія-оратора до самоорганізації акме-людини до самонавчання, саморозвитку, самовдосконалення на рівні філософії серця Григорія Сковороди, Памфіла Юркевича, вчить мислити нелінійно (синергетичні прояви), учить динамізму, діям з ціннісно-орієнтованим застосуванням знань і норм відносно конкретної професійної, соціальної, життєвої ситуації (аксіологічні основи), учить бути конкурентними на ринку праці, «досягаючи вищої точки свого акме-розвитку (акмеологічні основи)» (Шуляр, 2014, с.398).

Модель агресивного суперництва з партнерами замінюється етичною моделлю психологічної підтримки, допомогою в рішенні життєвих, психологічних

проблем, професійною програмою реабілітації, змагання, партнерства, згоди, розумного компромісу, пропонуючи свідоцтво про істину, як альтернативу спору, агональній суперечці.

Синергетична парадигма забезпечує різноманітність моделей, ситуацій соціальної, духовно-моральної, творчої діяльності, зокрема, соціальних працівників, вихователів і богословів, зміцнюючих солідарну соціальну згоду, як інструмент державної й національної безпеки в умовах глобальних викликів ХХІ ст.

Функціями компетентісно-діяльнісного мовленнєвого вчинку неориторики кордоцентризму виступають такі: «емоційно-ціннісна, емпатійна (когнітивна, емоційна, поведінкова рівні спілкування), перцептивна, когнітивно-компетентісна, операційно-мотиваційна, комунікативна, інтерактивна, плюральна, сингулярна, едукативна, організаційно-діяльнісна, гедоністично-розважальна, духовно-морально зцілюючи» (*Зверева, 1998, 333 с.*).

Кордоцентризм, християнське милосердя, братерська допомога ближньому - духовний орієнтир останніх часів, що надихає на пошуки нових соціальних технологій, виховання культури серця особистості, суспільства, людства, - як висока перспектива подальшого освоєння світу духовно-теоретично, духовно-практично, матеріально-практично, подальших досліджень теоретико-прикладних аспектів неориторики кордоцентризму, де творчість гармонійної «духовної особистості протистоїть хаосу, безодні, смерті» (*Позняков, 2016, с.1 – 4*). Як відомо, християнка і подвижниця соціальної роботи свята Матінка Тереза своє служіння ближнім назвала Орденем Милосердя, з особистих речей мала дві сукні-сарі, зошит для записів і до Вічності увійшла жертвовною любов'ю до знедолених людей, добрими справами і з ім'ям Ісуса Христа на вустах. Риторика Любові на практичному рівні розвивається і для людей похилого віку та інвалідів. Зокрема, у Миколаївському притулку під керівництвом директора-християнина Власова В.Я.: середній вік жителів притулку становить 82 роки, а «Марія Іванівна Гвозденко прожила тут до 103 років» (*Сагач, 2017, 64 с.*).

Христоцентризм, Вітчизноцентризм, людиноцентризм, кордоцентризм, логоцентризм гармонійної акме-особистості формують духовно-моральну логосферу громадянського суспільства, людства з пріоритетом щасливої гармонійної особистості, яка соборно й пасіонарно творить благодатну ноосферу Землі.

Сучасна риторика як наука і мистецтво живого слова має екзистенційну багатовимірність, розвивається як риторика пізнання, неориторика кордоцентризму і взаєморозуміння, які визначають феномен екзистенційно-риторичного балансу у світобаченні, життєтворчості особистості, створюючи умови для ефективної комунікації в умовах мовленнєвої агресії, вербального антагонізму, інформаційної війни.

Таким чином, з другої половини ХХ ст. в історії європейської культури з'являється поворот до людини, лінгвістичний поворот і відродження риторики. Ці процеси ставлять у центр філософських досліджень мову як «дім буття» (М. Хайдеггер) і знаменуються актуалізацією риторики, зокрема, як технології толерантної аргументації, вербалізації влади, метафоричного нарратива, вербалізації вчинку – риторики влади, риторики взаєморозуміння та ін.

У сучасній інформаційній епосі з її суперечностями і проблемами складно виділити одну, універсальну модель підготовки гуманітаріїв - учителів, соціальних педагогів, вихователів, богословів та ін. В освітній практиці

гуманітарія ми звертаємося до елементів різних теорій, концепцій, напрямів, прагнучи об'єднати їх в одне ціле, щоб створити ефективну стратегію підготовки, якої кожного разу вимагає сучасність з орієнтацією на успіх і щастя.

Підготовка соціальних педагогів, студентів-гуманітаріїв, богословів, як і інших фахівців, ускладнюється, вимагає широкої професійної діяльності випускників у різних сферах: як фахівців-риторів, як педагогів-вихователів, як гуманістів-психологів, як натхненних ораторів, громадян які сповідують християнські цінності.

Сучасний етап духовно-інтелектуального відродження українського народу в межах демократичної держави, з активною усномовленневою комунікацією в різних жанрах і видах спілкування вимагає відродження риторичної та гомілетичної спадщини, яка є органічною складовою культури, науки, мистецтва, критично переосмислюючи минулий досвід, використовуючи все те, що може слугувати благородній справі й меті освіти - розвиток творчої, «гармонійної акме-особистості» (Антонов, 2014, 384 с.) гуманітарія, учителя-оратора, богослова, гомілета, які створюють інтелектуально-духовний ресурс суспільства, одухотворену ноосферу.

Демократичне оновлення суспільства в Україні в 90-і роки ХХ ст. спричинило соціальне замовлення на яскраву, ораторськи талановиту і підготовлену особу лідера соціального впливу – гуманітарія, учителя-вихователя, соціального педагога, богослова, гомілета, просвітника, народного депутата, суспільно-політичного діяча, які володіють ефективною публічною і переконуючою комунікацією, зокрема, розвитку неориторики взаєморозуміння. Саме тому актуалізується соціальне замовлення на формування духовної риторичної особистості на базі мовленнєвої особистості, тобто людини *homo verbo agens* – з ефективним мисленням, якісним мовленням, оптимальним спілкуванням, духовно-моральною харизмою служіння Богу й народу.

Концепція гуманізації та гуманітаризації України й інших країн СНД, а також країн Європи включає відновлення науково-педагогічного статусу класичної інтегративної гуманітарної науки риторики, як теоретичної дисципліни і навчального предмета в середній і вищій школі зі збереженням в ній конструктивних, прогресивних ідей і методик класичного періоду, а також національного риторичного ренесансу XVII – XVIII ст.ст., етико-естетичної цінності народного золотослова, благодатної християнської етики. Назріла потреба одухотворення неориторики, формування національної риторичної школи для успішної реалізації інноваційної концепції освіти, розвитку риторичної особистості – *homo verbo agens* (людина, яка діє словом), яка зможе ефективно реалізовувати свої демократичні права і свободи в усіх сферах публічної комунікації на принципах кордоцентризму, християнської етики, риторичної етики, загальнолюдської етики добра.

Підвищення риторичної культури соціальних педагогів і вихователів, інших гуманітаріїв, як частини істинної еліти суспільства, буде вагомим чинником гуманізації суспільства через конструктивний діалог, через діалог культур, допоможе членам суспільства приходити до згоди, до толерантної аргументації, переконання, словесного несилового впливу в розв'язанні соціально-політичних та інших проблем, підвищить етичну відповідальність оратора за мовленнєвий вчинок, за працю для слави Господа і своє спасіння у Вічності. Тому

«актуалізується роль взаємодії Церков (усіх конфесій), суспільства, держави в умовах глобалізації на шляху духовного єднання народу, модернізації та майбутнього» (Мартиншин, Бочков, 2017, 266 с.).

Через слово риторична особистість осмислює свої й чужі мовленнєві вчинки, формує успішні комунікативні моделі життєтворчості й соціальної роботи. Система світської й духовної освіти сьогодні ще не готова вирішити усі проблеми розвитку культури риторичної особистості, зокрема соціального педагога, гуманітарія, богослова, гомілета, але перші кроки на цьому шляху дають обнадійливі результати, особливо в навчальних закладах нового типу, на кафедрах педагогічної майстерності, виховної роботи педагогічних інститутів, кафедрах логіки і риторики в університетах, інститутах неперервної освіти, семінаріях, духовних академіях та ін.

Нова суспільно-мовленнєва практика вимагає цільової фінансової державної політики, спрямованої на відродження риторичної спадщини, формування національної риторичної школи на рівні європейських і світових стандартів.

Висновки. Результати дослідження заслуговують уваги в поліаспектному, синкретичному баченні, у філософських, риторичних, педагогічних, богословських, гомілетичних вимірах для модернізації світської і духовної освіти в Україні, європейських країнах, для розвитку християнської культури і зміцнення Церкви, як оберега духовності, інтелектуальних цінностей народу, для розвитку громадянського суспільства, збереження макрорхристиянського світу, сприятиме розвитку духовної цивілізації: «Народ створює. Держава управляє. Церква учить» (Львів І.О.).

Вивчення й узагальнення педагогічного досвіду середньої і вищої школи виявило, з одного боку, недостатній рівень ораторської культури гуманітаріїв, учителів, вихователів, викладачів, студентів педагогічних вишів, богословських вишів, з іншого боку, зростання інтересу, позитивної мотиваційної установки до класичних наук гуманітарного циклу - риторики, неориторики, еристики, теорії аргументації, логіки, гомілетики та ін.

Дослідження сприятиме оптимізації навчально-виховного процесу в освітніх закладах через розвиваючу освіту, системність педагогічного процесу, сприятиме подальшому вдосконаленню спеціальних творчих знань і умінь соціальних педагогів, вихователів, орієнтованих на християнські, гуманістичні цінності демократичного суспільства, на принципи христоцентризму, вітчизноцентризму, людиноцентризму, кордоцентризму, логоцентризму, дитиноцентризму.

Духовно-моральна культура монадної особистості, у тому числі, риторичної та гомілетичної, з опорою на педагогіко-риторичний християнський ідеал милосердя, мудрості, святості, любові, гармонії, радості, є невід'ємною умовою коеволюційних процесів розвитку ноосфери, спіріосфери, логосфери Планети, зміцнення національних держав, державної та національної безпеки, націєтворення; виступає основним консолідуючим чинником громадянського суспільства.

Культура риторичної особистості соціального педагога, вихователя, інших гуманітаріїв сприятиме розвитку моральності, духовності, інтелектуальності, соціальної згоди, миролюбності, солідарності, толерантності й ухвалення консенсусних рішень в умовах драматичних викликів третього тисячоліття з урахуванням нових тенденцій становлення людини як планетарного суб'єкта нової епохи трансісторії, християнської культури в Європі та в усьому світі під золотим стягом віри, надії, любові, софійності.

Список використаних джерел:

1. Антонов В. М. Гармонійна акме-особистість / В. М. Антонов. – Київ, 2014. – 384 с.
2. Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту. – Українське Біблійне товариство. – Київ, 1995. – 1600 с.
3. Безменова Н.І. Очерки по теории и истории риторики / Н. Безменова. – Москва, 1991. – 215 с.
4. Зверева І.Д. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні: теорія і практика / І.Зверева. – Київ, 1998. – 333 с.
5. Іванова І.Б. Соціально-педагогічна робота з дітьми-інвалідами в системі соціальних служб для молоді: автореф. дис. на здобуття канд. пед. наук: спец.
6. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / І. Іванова. – Київ, 1998. – 17 с.
7. Крымский С.Б. Наш разговор длиною в жизнь / С. Б. Крымский. – Киев, 2012. – 436 с.
8. Кримський С.Б. Запити філософських смислів / С. Кримський. – Київ, 2003. 240 с.
9. Локарева Г.В. Теоретичні та методичні засади застосування художньо-естетичної інформації у підготовці соціального педагога до професійного спілкування: автореф. дис. на здобуття докт. пед. наук: спец. 13.00.05. «Соціальна педагогіка» / Г. Локарева. – Київ, 2005. – 31 с.
10. Мартишин Д.С. Взаємодія Церкви та суспільства в умовах процесів глобалізації / Д.С. Мартишин П.В. Бочков. – Київ, 2017. – 266 с.
11. Міщик Л.І. Теоретико-методичні основи професійної підготовки соціального педагога у закладах вищої освіти: автореф. дис. на здобуття докт. пед. наук: спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка»/ Л. Міщик. – Київ, 1997. – 32 с.
12. Ноосферная школа. Концепция/ [Маслова Н., Кожевникова В., Куликова Н. и др.] – Москва, 2010. – 100 с.
13. Платон. Діалоги / Платон. – Київ: Основи, 1995. – 395 с.
14. Позняков В.В. Компетентностный подход: сущность и пути реализации. Педагогическая наука и образование/ В. Позняков. – Минск, 2016. № 1(14). (с.1-4).
15. Сагач Г. М. Духовное небо Словакии. Размышления паломницы / Г. М. Сагач. – Киев, 2017. – 128 с.
16. Сагач Г.М. Талант Милосердя: штрихи до портрета Власова В.Я., директора Миколаївського притулку для людей похилого віку та інвалідів/ Г. М. Сагач. – Київ, 2017. – 64 с.
17. Сагач Г.М. Храм Слова / Г. Сагач. – Київ, 2005. – 296 с.
18. Сагач Г.М. Храм слова. Небо на землі: [Вибрані праці з риторики у п'яти томах] Т.IV / Г.М. Сагач. – Рівне, 2006. – 288 с.
19. Сагач Г.М. Вибрані твори: В десяти томах: Т. VI (1): Велети Духу і Слова: Народ шукає в геніях себе.../ Г.М. Сагач. – Рівне, 2015. – 332 с.
20. Сагач Г.М. Риторика / Г.М. Сагач. – Київ, «Видавничий Дім «ІнЮре». – 2000. – 566 с.
21. Смысл жизни. Антология. Выпуск II. Москва, 1994. – 568 с.
22. Тейяр де Шарден П. Гімн Всесвіту. Утопия и утопическое мышление / Тейяр де Шарден П. – Москва, 1993. – с. 303.
23. Хайруліна В.М. Педагогіка добротворення / В.М. Хайруліна. – Київ, 2018. – 416 с.
24. Шуляр В.І. Сучасний урок української літератури / В. І. Шуляр. – Миколаїв, 2014. – 518 с.